

УДК 811.161.2'367'42:796.332

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2\(20\)-167-179](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2(20)-167-179)

Костусяк Наталія Миколаївна доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри – професор кафедри української мови та лінгводидактики, Волинський національний університет імені Лесі Українки, вул. Винниченка, 30А, м. Луцьк, 43005, тел.: (095) 114-30-77, <https://orcid.org/0000-0002-9795-6038>

Межов Олександр Григорович доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови та лінгводидактики, Волинський національний університет імені Лесі Українки, вул. Винниченка, 30А, м. Луцьк, 43005, тел.: (099) 227-23-61, <https://orcid.org/0000-0002-5299-417X>

Іовхімчук Наталія Володимирівна кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки, вул. Винниченка, 30А, м. Луцьк, 43005, тел.: (050) 108-68-55, <https://orcid.org/0000-0002-4617-3535>

СИНТАКСИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО ФУТБОЛЬНОГО ДИСКУРСУ

Анотація. У статті з'ясовано особливості синтаксичної організації футбольного дискурсу, схарактеризовано його з огляду на структурні ознаки реченневих побудов, які моделюють медіаназви та тексти інформаційних та аналітичних жанрів, окреслено комунікативно-прагматичний потенціал простих і складних конструкцій, проаналізовано їх у площині реалізації авторської інтенції, модального вияву, оцінності, емоційно-оцінного навантаження. Об'єктивність та достовірність висунутих теоретичних положень забезпечила картотека різноструктурних речень, дібраних із сайту українського футбольного клубу «Динамо». Фактичний матеріал обмежено 2023 – початком 2024 рр. Виявлено, що в моделюванні заголовкових комплексів та коротких повідомлень беруть участь прості поширені двоскладні конструкції. На економність та стислість мововикладу скеровані медіаназви, побудовані за схемою означено-особових і називних синтаксичних одиниць. З'ясовано, що футбольний дискурс вирізняє домінування простих структур з однорідними та уточнювальними членами речення, вставними одиницями з

різним модальним змістом. Тяжіння до мовної економії виявляють безсполучникові речення, складники яких – односкладні та еліптичні двоскладні синтаксичні одиниці. Спорадичність у заголовкових назвах і домінування в текстах публікацій притаманні складним сполучниковим конструкціям та структурам із різними видами зв'язку. До мовних засобів, що вияскравлюють специфіку футбольного дискурсу, зараховано значну кількість термінологічної лексики, наявність вторинних номінацій, зокрема метафор, одиниць із супровідним оцінним значенням, що надають висловленням емоційно-експресивного забарвлення, урізноманітнюють текст, роблять його образним, виразним та оригінальним. Простежено, що в заголовках превалюють розповідні структури, обмежений вияв характерний для висловлень спонукального й питального модального плану, які мають імпліцитний мотиваційний відтінок.

Ключові слова: українська мова, футбольний дискурс, текст, масмедіа, синтаксис, речення, член речення, сполучник, лексика, термінологія, футбольні терміни, оцінна та емоційно-експресивна лексика, образність, мовні засоби.

Kostusiak Nataliia Mykolaivna Doctor of Philological Science, Professor, Head & Professor of the Department of Ukrainian Language and Linguodidactics, Lesia Ukrainka Volyn National University, 30a, Vynnychenko St., Lutsk, 43005, tel.: (095) 114-30-77, <https://orcid.org/0000-0002-9795-6038>

Mezhov Oleksandr Grygorovych Doctor of Philological Science, Professor, Professor of the Department of Ukrainian Language and Linguodidactics, Lesia Ukrainka Volyn National University, 30a, Vynnychenko St., Lutsk, 43005, tel.: (099) 227-23-61, <https://orcid.org/0000-0002-5299-417X>

Iovkhimchuk Nataliia Volodymyrivna Candidate of Philological Science, Docent, Docent of the Department of Theory and Methodology of Primary Education, Lesia Ukrainka Volyn National University, 30a, Vynnychenko St., Lutsk, 43005, tel.: (050) 108-68-55, <https://orcid.org/0000-0002-4617-3535>

SYNTACTIC ORGANIZATION OF MODERN FOOTBALL DISCOURSE

Abstract. The article explores the peculiarities of syntactic organization in football discourse, characterizes it in terms of structural features of sentence constructions modeling media headlines and texts of

informational and analytical genres, outlines the communicative-pragmatic potential of simple and complex constructions, analyzed their realization in terms of authorial intention, modal expression, evaluative content, and emotional significance. The objectivity and reliability of the theoretical propositions put forward were ensured by a collection of variously structured sentences obtained from the website of the Ukrainian football club «Dynamo». The factual material is limited to the period from 2023 to early 2024. It is found that simple widespread two-part constructions are involved in modeling headline complexes and short messages. Media headlines, constructed according to the scheme of denotative-personal and nominal syntactic units, are aimed at linguistic economy and succinctness of expression. Football discourse is characterized by the predominance of simple structures with homogeneous and specifying sentence members, as well as parenthetical units with various modal meanings. A tendency towards linguistic economy is observed in coordination-free sentences, the constituents of which are one-part and elliptical two-part syntactic units. The sporadic nature of headlines and the dominance of variously linked structures are typical of texts of complex syntactic compositions. Among the linguistic means that highlight the specificity of football discourse there are significant amount of terminological vocabulary, the presence of secondary nominations, including metaphors, units with accompanying evaluative meanings that give expressions an emotionally expressive coloration, diversifying the text, making it figurative, expressive, and original. It is observed that narrative structures predominate in headlines, with a limited manifestation characteristic of expressions of imperative and interrogative modal plans, which have an implicit motivational shade.

Keywords: Ukrainian language, football discourse, text, mass media, syntax, sentence, sentence member, conjunction, lexicon, terminology, football terms, evaluative and emotionally expressive lexicon, imagery, linguistic means.

Постановка проблеми. До низки ознак, які вияскравлюють специфіку сучасних масмедіа, належить оновлення засобів та форм подання різноматичної інформації. Окрім популярних упродовж тривалого часу друкованих видань, нині актуальний контент прийнято розміщувати в електронних джерелах, серед яких сайти газет, журналів, навчальних закладів, громадських організацій, органів державної влади, установ, об'єднань та ін. У боротьбі за читачів і зростання аудиторії підписників автори намагаються створити унікальні, цікаві й конкурентно спроможні тексти, важлива роль у реалізації чого припадає

на вдало дібраний мовний арсенал. Зазначені кваліфікаційні параметри, а також домінування специфічних термінів та своєрідна синтаксична організація значною мірою притаманні матеріалам, уміщеним на сайтах відомих українських футбольних команд.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній лінгвоукраїністиці медійні тексти неодноразово були об'єктом наукових зацікавлень. Останнім часом їх обирали як джерело студювання лексичної системи в площині динаміки, розширення семантичної структури мовних одиниць, їхнього стилістичного потенціалу, комунікативно-прагматичного навантаження, інтенції тощо. Натомість синтаксична структура газетної публіцистики опрацьована меншою мірою. Серед порушених питань цього тематичного спрямування – функційні та прагматичні особливості різнорангових синтаксичних одиниць у мові української преси початку ХХІ століття [1], стилістичний та комунікативно-прагматичний потенціал різних за структурними ознаками речень [2] і двокомпонентних субстантивно-атрибутивних словосполучень [3], лексико-граматичні, комунікативно-стилістичні та психолінгвістичні особливості звертань у заголовках сучасних газетних публікацій [4], системний аналіз синтаксичних аномативів у журналістських статтях [5; 6] та ін. Попри наявність різновекторних напрацювань, дотичних до порушеної проблематики, усе ж мусимо визнати потребу в дослідженні синтаксичної організації футбольного дискурсу, зокрема текстів, поданих на сайті українського клубу «Динамо» (<https://fcdynamo.com>).

Мета статті – з'ясувати особливості синтаксичної організації футбольного дискурсу, схарактеризувати його з огляду на структурні ознаки реченнєвих побудов, які моделюють медіаназви та тексти інформаційних та аналітичних жанрів, окреслити комунікативно-прагматичний потенціал простих і складних конструкцій, проаналізувати їх у площині реалізації авторської інтенції, модального вияву, оцінності, емоційно-оцінного навантаження.

Об'єктивності та достовірності висунутих теоретичних положень посприяла картотека різноструктурних речень, укладена на основі опрацювання текстів сайту українського футбольного клубу «Динамо», який має значну кількість уболівальників і відповідно велику читацьку аудиторію. Фактичний матеріал обмежено 2023 – початком 2024 рр.

Виклад основного матеріалу. Специфіку поданих на сайті клубу «Динамо» публікацій визначає передусім їхній обсяг і тематика. Зазвичай це відносно короткі, проте інформативно ємні та розраховані на читацьку аудиторію уболівальників повідомлення, із яких читач може

дізнатися про результати й місце проведення поєдинку, тренувальні збори гравців, деякі особисті події в їхньому житті та ін. Крім того, трапляються більш розлогі тексти, написані у формі питань і відповідей, ідеться про післяматчеві інтерв'ю з тренером, капітаном команди чи іншим її гравцем. Спільність названих публікацій полягає в дібраних до них різноманітних за синтаксичним оформленням, модальним планом, змістом та особливістю окреслення проблематики заголовків. Медіаназви досліджених сайтів вирізняє значна частина простих поширених двоскладних речень, підметово-присудкову основу яких структурують звичні в цій сфері іменники та дієслова переважно минулого й майбутнього часу, наприклад: *Динамівці прибули на тренувальний збір до Туреччини* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 21.01.2024); *Збірна України проведе перший домашній матч 2024 року у Вроцлаві* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 23.12.2023). Більшість таких конструкцій змодельована за усталеною в українській мові схемою розташування головних і другорядних членів речення. Проте з метою вияснення комунікативної значущості певного компонента автор публікації іноді порушує утрадиційнену послідовність. Наприклад, у побудові *Пройшов перший сезон Української військової ліги (УВЛ) за підтримки ФК «Динамо»* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 29.12.2023) присудок перебуває в препозиції щодо підмета. Звертаємо увагу на ще одну закономірність, реалізовану домінуванням антропонімів у підметовій позиції. Наприклад: *Микола Шапаренко відповів на запитання вболівальників* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 15.02.2024); *Андрій Ярмоленко приступив до роботи з м'ячем* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 01.02.2024); *Сергій Ребров завітав до тренувального табору «Динамо»* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 27.01.2024).

Крім двоскладних, заголовковий комплекс моделюють різні за функційно-модальним потенціалом та формою вираження головного компонента односкладні конструкції, серед яких засвідчені медіаназви, побудовані за схемою означено-особових синтаксичних одиниць із дієслівним предикатом у формі першої та другої особи множини. На переконання І. Я. Завальнюк, «уживані в українських газетних текстах початку ХХІ ст. означено-особові речення реалізують свої специфічні стильові риси: стислість, економність, яскраву виокремленість на тлі звичних двоскладних реченневих структур» [7, с. 143]. Солідаризуючи з думкою дослідниці, додамо, що вказана форма експлікації головного компонента дає змогу читачеві відчувати єдність із командою й опосередковану причетність до певної події, процесу та ін.: *Із*

«Металістом 1925» **зіграємо** 25 лютого (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 05.02.2024); **Голосуйте** за найкращий гол «Динамо» у жовтні (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 30.10.2023); **Підпишіть** петицію за присвоєння звання Героя України (помертньо) брату Олександра Тимчика (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 24.09.2023).

За кількісними показниками не надто поступаються схарактеризованим назвам публікацій медіаназви, експліковані кількома простими побудовами: *Контрольний матч. «Динамо» U19 – «Раннерс» U19 – 5:1* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 16.02.2024); *Контрольний матч. «Динамо» – РФШ – 1:0. Звіт про матч* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 12.02.2024). Такі заголовки ємно й доступно віддзеркалюють зміст статті, а також спонукають прочитати її. Структури поданого зразка дають змогу споживачеві інформації спрогнозувати, що повідомлення стосуватиметься конкретної гри й найцікавіших її моментів.

Прості речення домінують і в текстах публікацій, що робить передаваний ними зміст доступним, стислим та легким для сприйняття. Такі конструкції створюють ефект невимушеної комунікації й інтегрують розповідь: *У п'ятницю та суботу «Динамо» проведе завершальні спаринги на турецьких зборах. «Біло-сині» зустрінуться з двома клубами з Молдови – «Петрокубом» і «Шерифом». У ці дні контрольні матчі зіграє і юнацька команда «Динамо»* (<https://fcdynamo.com>, 15.02.2024). Принагідно зазначимо, що в ролі підмета функціують не тільки власне-іменники, а й субстантивовані одиниці – вторинні номінації, в основі моделювання яких перебуває кольорова гама форми гравців: *У четвер «біло-сині» провели два практичних заняття на своєму тренувальному полі поблизу готелю* (<https://fcdynamo.com>, 01.02.2024).

На синтез новинного контенту й передавання динаміки розгортання подій скеровані прості синтаксичні одиниці, ускладнені однорідними дієслівними присудками, які моделюють заголовки, а також трапляються й у тексті статей: *Українська Військова Ліга розширюється та розвивається* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 13.02.2024); *Динамівці відновлюються після травм та повертаються до тренувань* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 06.02.2024). Такий самий функційний потенціал реалізують конструкції з однорідними підметами та керованими членами речення, маркери яких – іменники з абстрактним значенням, зокрема й віддієслівні зі значенням опредметненої дії: *Крістіан Біловар та Навін Малиш отримали травми* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 09.02.2024); *Під час*

вечірнього тренування команда працювала над **якістю** передач, **тактикою**, **моделюванням** ігрових ситуацій та **завершенням** атак (<https://fcdynamo.com>, 11.02.2024).

Футбольний дискурс вирізняє домінування уточнювальних членів речення переважно темпорально-детермінантного різновиду, що зумовлено специфікою інформаційного наповнення контенту. Зазвичай темпорально марковані одиниці експлікують дату проведення гри, наприклад: *Поєдинок відбудеться у неділю, **25 лютого**, початок – о 15:30* (<https://fcdynamo.com>, 05.02.2024); *У понеділок, **12 лютого**, київське «Динамо» провело черговий контрольний матч у рамках навчально-тренувального збору в Туреччині* (<https://fcdynamo.com>, 12.02.2024); *У вівторок, **13 лютого**, київське «Динамо» зіграє свій восьмий контрольний матч у Туреччині та четвертий у рамках другого навчально-тренувального збору* (<https://fcdynamo.com>, 13.02.2024).

Роль ускладнювальних компонентів виконують вставні одиниці з різним модальним змістом. Найчастіше вони скеровані на логічну організацію висловлення й функціують у діалогічній комунікації, зреалізованій у поданих на сайті інтерв'ю: ***Звісно**, у цих команд різні завдання...* (<https://fcdynamo.com>, 15.02.2024); ***До слова**, у розпорядженні команди віднедавна є одразу два тренувальних поля поблизу готелю...* (<https://fcdynamo.com>, 11.02.2024); ***Загалом**, стиків та фолів у першому таймі було достатньо* (<https://fcdynamo.com>, 17.02.2024).

Тяжіння до мовної економії виявляють односкладні та еліптичні двоскладні конструкції, ужиті в межах безсполучникових речень, де друга частина зазвичай удокладнює зміст першої. Серед односкладних превалюють називні побудови, кількісно обмеженими є означено-особові синтаксичні одиниці, модельовані дієслівними предикатами у формі першої особи множини, наприклад: *ТМ. «Динамо» – «Петрокуб»: **стартові склади** (заголовок)* (<https://fcdynamo.com>, 16.02.2024); *Тренувальні збори: **акцент на тактиці напередодні гри з «Левські»** (заголовок)* (<https://fcdynamo.com>, 01.02.2024); *Тренувальні збори: **день матчу з РФШ** (заголовок)* (<https://fcdynamo.com>, 12.02.2024); *ТМ. «Динамо» – «Шкендія»: **стартові склади** (заголовок)* (<https://fcdynamo.com>, 09.02.2024); *«Динамо» в Туреччині: **тренувальний день після матчу з «Динамо» Тбілісі** (заголовок)* (<https://fcdynamo.com>, 14.02.2024); *Лобановський назавжди: **згадуємо великого динамівця** (заголовок)* (<https://fcdynamo.com>, 06.01.2024). У досліджуваному корпусі фактичного матеріалу досить продуктивними є медіаназви, що містять оформлену за допомогою безсполучникового речення цитату й антропонім на позначення того, кому належить вислів. У такому разі простежує певну

закономірність: зазвичай указані заголовкові комплекси подано до текстів-інтерв'ю, наприклад: *Тарас Михавко: «Беру приклад з Ярмоленка, він професіонал на полі та у житті»* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 15.02.2024); *Назар Волошин: «Хочеться зіграти з «Динамо» Тбілісі, думаю, буде цікавий матч»* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 08.02.2024).

Сфера вияву складних сполучникових конструкцій – тексти публікацій і спорадично заголовкові комплекси як цитування респондентів. У складносурядних реченнях роль сполучних засобів часто виконують протиставні службові слова, що дають змогу побудувати інформацію на контрасті, наприклад: *Разом з тим травмовані футболісти продовжують своє відновлення, а молоді гравці – тренування* (<https://fcdynamo.com>, 03.02.2024); *Спершу гравці працювали у квадратах, а голкіпери тренувалися окремо* (<https://fcdynamo.com>, 15.02.2024); *Суперник намагався задіяти пресинг, але динамівці вдало з-під нього виходили та розвивали свої атаки* (<https://fcdynamo.com>, 17.02.2024); *Максим Дячук: «Грати на правому фланзі незвично, але я стараюся»* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 12.02.2024). З-поміж розгалуженої системи складнопідрядних побудов у корпусі фактичного матеріалу домінують речення з підрядними означальними частинами, наприклад: *Завершується третій тиждень зимових тренувальних зборів «Динамо», які команда Олександра Шовковського проводить у Туреччині* (<https://fcdynamo.com>, 10.02.2024); *На всеукраїнському дитячому футбольному турнірі «Майбутнє футболу за перемогу» серед дітей 2010-го року народження (U14), який проходить цими днями на полях навчально-тренувальної бази «Динамо» у Кончі-Заспі та на стадіоні «Княжа Арена» у с. Щасливе, футбольні баталії у самому розпалі* (<https://fcdynamo.com>, 09.02.2024).

Конденсовано й водночас динамічно передають події, що відбуваються на футбольному полі, складні речення з різними типами зв'язку, зокрема: 1) безсполучниковим і сполучниковим сурядним: *Спочатку Лемаїч вибіг до воріт після передачі з глибини, але Дячук встигнув вибити м'яча у нього з-під ніг, згодом після потужного удару Савалнієкса той же Дячук вибив м'яча фактично з лінії воріт, а після навесу з кутового Ліпушчек головою пробив повз стійку* (<https://fcdynamo.com>, 12.02.2024); 2) безсполучниковим і сполучниковим підрядним: *На завершення першої половини зустрічі Царенко заробив перспективний штрафний удар, який виконав Шапаренко, але у площину воріт не влучив – м'яч пролетів трохи повз ворота* (<https://fcdynamo.com>, 16.02.2024).

Аналізуючи синтаксичну організацію футбольного дискурсу, звертаємо увагу на функціонування в ролі головних і другорядних членів речення значної кількості термінологічної лексики: *Наприкінці першої півгодини зустрічі полякам вдалося повести у рахунку – навісна передача з правого флангу завершилася влучним ударом головою із меж воротарського майданчика у виконанні Мучі – 0:1. Втім, кияни достатньо швидко оговталися та змогли відповісти: вже через три хвилини Кабаєв виконав зліва нас низом до штрафного майданчика, і Пономаренко у дотик переправив м'яч далі, а Беніто майже з лінії воріт зробив вирішальний дотик, зрівнявши рахунок – 1:1* (<https://fcdynamo.com>, 29.01.2024). Своєрідність досліджуваних текстів увиразнює вживання мовних одиниць, які, потрапивши в незвичні контекстуальні умови, набули оновленого оформлення в лапках: *Завдання ускладнилось тим, що м'яч не мав торкатися землі, а бити доводилося не лише «ударною» ногою* (<https://fcdynamo.com>, 31.01.2024); *У «Динамо» ж відзначимо хороший удар з близької відстані Волошина після того, як він обігрався «у стінку» з Ванатом, але захисник суперника зміг його заблокувати* (<https://fcdynamo.com>, 29.01.2024). Аналізований контент вирізняє наявність вторинних номінацій, що дають змогу авторові уникнути повторів, урізноманітнити текст, зробити його образним та виразнішим. Окрім схарактеризованого попередю субстантивованого композита *біло-блакитні*, який, до речі, перебуває не тільки в підметовій позиції, а й у сфері другорядних членів речення, трапляються аналітично оформлені найменування воротарів, наприклад: *З усіх українських команд завжди віддавав перевагу саме «біло-синім»* (<https://fcdynamo.com>, 15.02.2024); *І у стражів воріт заняття видалося емоційним – більш досвідчені воротарі – Георгій Буцан, Руслан Нещерет та Валентин Моргун – змагалися під час вправ зі своїми молодшими колегами – Денисом Ігнатенком, Юрієм Авраменком та Вячеславом Суркісом* (<https://fcdynamo.com>, 31.01.2024).

Подані на сайті тексти новинного різновиду іноді містять метафоризовані одиниці, що надають оповіді позитивного емоційного забарвлення. Наприклад, у реченнєвій побудові *Ранкове заняття пройшло під акомпанемент дощу, який втім не завадив динамівцям виконати багато ігрових вправ* (<https://fcdynamo.com>, 11.02.2024) такий функційний потенціал реалізує транспонована з музичної сфери переносно вжита номінація *аккомпанемент*. Уплив на формування тематичної палітри публікацій має й вагомий зовнішній чинник – активні військові дії в Україні. За емоційно-оцінним потенціалом заголовкові конструкції з метафорами цього різновиду протилежні до

схарактеризованих попереду, вони зазвичай побудовані на «оживленні» образу війни, наприклад: *Війна забрала життя вихованця «Динамо» Сергія Рожка* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 25.01.2024); *Війна забрала життя Анатолія Сінкевича* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 19.01.2024). З огляду на змістовий діапазон й емоційно-експресивне забарвлення до них тяжіють реченнєві побудови на зразок *ФК «Динамо» сумує* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 04.01.2024).

Образність та оригінальність мововикладу забезпечують деякі атрибутивні одиниці із супровідним оцінним значенням: *А почався тренувальний день з інтенсивної розминки, під час якої гравці виконали бігові вправи на частоту, а також позмагалися у форматі естафети, де їм довелося задіяти не лише вибухову швидкість, а і швидкість прийняття рішень, реакцію* (<https://fcdynamo.com>, 11.02.2024). Залучивши до оповіді прикметник *вибуховий*, що зазнав розширення семантичної структури порівняно з поданими в сучасній лексикографії тлумаченнями (див. пояснення цієї лексеми у 20-томному «Словнику української мови» [8, с. 211–212]), автор зумів передати надзвичайно швидкий темп виконання вправ, скерованих на вдосконалення майстерності футболістів. Окрім суто інформативної, оцінну функцію виконують деякі атрибутивно оформлені лексеми в межах медіаназв. У такому разі вказані одиниці не тільки перебувають у звичній для них означальній сфері, а й унаслідок субстантивації експлікують головний компонент односкладної номінативної частини, пор.: *Владислав Ванат – автор найкращого голу «Динамо» у грудні* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 19.12.2023); *«Динамо» в Туреччині: насичений тренувальний день перед завершальними спарингами* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 15.02.2024); *Збори в Туреччині: відновлювальне тренування у позитивному настрої* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 31.01.2024) і *Денис Попов відповів на запитання вболівальників: найцікавіше* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 11.02.2024). Оцінний зміст реалізують також мовні одиниці компліментного різновиду, які водночас передають авторські інтенції й виконують комунікативно-прагматичну роль, викликаючи в читача позитивні емоції: *Легендарний динамівець Андрій Шевченко очолив УАФ* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 27.01.2024) – у поданому заголовку реченні виділений прикметник конденсовано експлікує захоплення майстерністю Андрія Шевченка та прийняті в суспільстві повагу й пошанне ставлення до нього. Принагідно додамо, що функціонування слова *легендарний* у текстах спортивної тематики порушує літературні норми, оскільки йдеться про реальну людину, а не вигаданого персонажа. Такого висновку доходимо,

порівнявши пояснення прикметника *легендарний* у сучасній лексикографії: «1. Який є легендою (див. *легенда*¹ 1). <...> // Відомий тільки з легенд. <...> 2. Який своєю незвичайністю, красою, героїзмом, хоробрістю і т. ін. зумовив виникнення багатьох легенд (див. *легенда*¹ 1). <...> 3. Який насправді не існує; вигаданий (див. *вигаданий*¹ 2)» [9, с. 91]. Див. також *легенда* – «1. Народна оповідь про життя якоїсь особи чи незвичайну подію, місцевість і т. ін., оповита фантастикою, казковістю» [9, с. 90]. З огляду на це в поданій попереду медіаназві вважаємо доречнішими атрибути на зразок *видатний, відомий, славетний*.

В укладеному корпусі фактичного матеріалу домінують розповідні емоційно нейтральні конструкції. Фрагментарність виявляють розповідні окличні речення, особливо ті, що функціують у межах медіаназв: *Владислав Ванат – найкращий гравець 2023 року!* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 30.12.2023); *Владислав Ванат – найкращий гравець «Динамо» у грудні!* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 20.12.2023); *Вітаємо з Днем народження Дмитра Бріфа!* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 22.12.2023). Деяко частіше на такі висловлення натрапляємо в текстах публікацій: *Вітаємо Владислава з визнанням уболівальників та почесним званням Гравця року, бажаємо не зупинятися на досягнутому та приносити своїми результативними діями ще більше перемог рідному клубу!* (<https://fcdynamo.com>, 30.12.2023).

Зосереджуючи увагу на модальній специфіці засвідчених у заголовковій частині конструкцій, зазначимо, що серед них трапляються структури спонукального модального плану, організаційний центр яких – дієслівні предикати наказового способу другої особи множини: *Дивіться матч «Динамо» – «Петрокуб» (Молдова) на YouTube* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 15.02.2024); *Обирайте найкращого гравця «Динамо» в 2023 році* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 26.12.2023); *Голосуйте за динамівців у номінаціях на найкращого гравця та тренера 15-го туру* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 28.11.2023). Порівняно з розповідними структурами, ці синтаксичні одиниці реалізують інтенцію спонукування й мають значно виразніший комунікативно-прагматичний потенціал. Обмежений функційний вияв притаманний висловленням, у яких роль організаційного центру виконує присудок у формі другої особи однини, що посилює відтінок категоричності: *Голосуй за найкращий гол «Динамо» у грудні* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 15.12.2023).

Імпліцитний мотиваційний відтінок притаманний питальним побудовам, які хоч і мають риторичний характер, проте передбачають

наявність сформульованої автором-адресантом відповіді, оформленої як окремого речення, періоду, навіть усієї статті. Висловлення вказаного модального плану слугують засобом не тільки привертання уваги реципієнта, а й спонукають його прочитати поданий текст, аби дізнатися про ту чи ту людину, поглибити свої знання про подію, факт та ін. Конструкції цього різновиду переважно частковопитальні, у формуванні яких беруть участь слова на зразок *хто, що, чому, як* та ін. З огляду на частоту вживання питальні структури формують периферійний клас синтаксичних одиниць. Сфера їхнього вживання – заголовкові комплекси до відеоматеріалів, що мотивують споживача інформації переглянути фрагмент гри, інтерв'ю та ін., значно рідше тексти новинного контенту: *Хто переміг у контрольному Йо-Йо тесті?* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 24.01.2024); *Хто заб'є більше? Відпрацювання гри головою* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 28.01.2024); *Що говорили Буяльський та Волошин після матчу?* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 19.09.2023); *Чому 13 травня? Історія створення кийського «Динамо»* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 13.05.2023). Іноді питальні слова хоч і входять до складу речення, проте не формують питальної інтенції. Заощаджуючи мовні засоби, автор у такий спосіб кондесовано повідомляє про найголовніше й водночас зберігає інформаційну інтригу тексту: *Динамівці у збірних: хто, де, коли* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 08.10.2023); *Що відбувалося за кадром матчу «Динамо» – «Олександрія»* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 03.10.2023); *Як тренуються голкіпери на зимовому зборі* (заголовок) (<https://fcdynamo.com>, 28.01.2024).

Висновки. Отже, синтаксична організація футбольного дискурсу, хоч і має низку спільних ознак із багатовекторними за тематичним діапазоном публікаціями різних медійних видань, проте виявляє функційну своєрідність. У моделюванні поданих на сайті клубу «Динамо» заголовкових комплексів та зазвичай коротких, але інформативно ємних різножанрових текстів часто беруть участь прості поширені двоскладні конструкції, у яких задля вияскравлення комунікативної значущості певного компонента іноді порушено стандартну схему розташування членів речення. На економність та стислість мововикладу скеровані медіаназви, побудовані за схемою означено-особових і називних синтаксичних одиниць. Футбольний дискурс вирізняє домінування структур з однорідними членами речення, що передають динаміку розгортання подій, уточнювальних членів речення переважно темпорально-детермінантного різновиду, вставних одиниць із різним модальним змістом. Тяжіння до мовної економії

виявляють безсполучникові речення, складники яких – односкладні та еліптичні двоскладні синтаксичні одиниці. Спорадичність у заголовкових назвах і домінування в текстах публікацій притаманна складним сполучниковим конструкціям та структурам із різними видами зв'язку. У сполучниковій сфері зазвичай перебувають сурядні протиставні службові слова, що дають змогу побудувати інформацію на контрасті, та підрядні сполучники, які реалізують атрибутивні відношення. Футбольний дискурс вирізняє значна кількість термінологічної лексики, вторинних номінацій, зокрема й метафор, одиниць із супровідним оцінним значенням, що не тільки реалізують авторські інтенції та виконують комунікативно-прагматичну роль, а й надають висловленням емоційно-експресивного забарвлення, урізноманітнюють текст, роблять його образним, виразним та оригінальним. У заголовках публікацій домінують розповідні структури, обмежений вияв характерний для висловлень спонукального й питального модального плану, що мають імпліцитний мотиваційний відтінок.

Перспективу дослідження становить опис синтаксичної організації та лексичного наповнення текстів інших спортивних сайтів.

Література:

1. Завальнюк І. Я. Синтаксичні одиниці в мові української преси початку ХХІ століття: функціональний і прагмалінгвістичний аспекти : монографія. Вінниця : Нова книга, 2009. 400 с.

2. Kostusiak N., Shulska N., Hromyk Y., Masytska T., Prosiyanik O., Sazonova Y., Naumenko L., Rozhylo M. Syntax Verbalization of Modern Media Names: Stylistic and Communicative-Pragmatic Aspects. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 2023. Vol. 13, Issue 2, Spec. Issue XXXVII. P. 71–77. URL : https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130237/papers/A_11.pdf.

3. Навальна М. І., Костусяк Н. М., Межов О. Г. Субстантивно-атрибутивні моделі творення вторинних номінацій у медійних текстах. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія : Філологія (мовознавство)*. 2023. Вип. 36. С. 9–21.

4. Межов О. Г. Звертання в заголовках сучасних газетних текстів як засіб медіавпливу на читацьку аудиторію. *Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи*: матеріали Х Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців (м. Луцьк, 19 травня 2023 р.). Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. С. 164–166.

5. Шульська Н. М. Синтаксична культура журналістського тексту (на прикладі політичного тижневика). *Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи: науково-практичний журнал*. 2014. № 5–6 (5). С. 59–65.

6. Зінчук Р. С., Шульська Н. М. Редагування найтиповіших синтаксичних помилок у мові друкованих ЗМІ. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2022. № 55. С. 28–31.

7. Завальнюк І. Я. Прості односкладні речення у ролі газетних заголовків: нові риси й тенденції. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови.* 2011. Вип. 8. С. 142–147.

8. Словник української мови у 20 т. Том 2: В – Відсріблятися / наук. кер. проекту В. М. Русанівський. Київ: Наукова думка, 2012. 978 с.

9. Словник української мови у 20 т. Том 8: Л – Мішурний / наук. кер. проекту акад. НАН України В. А. Широков. Київ: Наукова думка, 2017. 994 с.

References:

1. Zavalniuk, I. Ya. (2009). Syntaksychni odynytsi v movi ukrainskoi presy pochatku XXI stolittia: funktsionalnyi i prahmalinhvistychnyi aspekty [Syntactic Units in the Language of Ukrainian Press at the Beginning of the 21st Century: Functional and Pragmalinguistic Aspects]. Vinnytsia: Nova knyha [in Ukrainian].

2. Kostusiak, N., Shulska, N., Hromyk, Y., Masytska, T., Prosiyanik, O., Sazonova, Y., Naumenko, L., & Rozhylo M. (2023). Syntax Verbalization of Modern Media Names: Stylistic and Communicative-Pragmatic Aspects. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 13,(2, XXXVII), 71–77. Retrieved from https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130237/papers/A_11.pdf [in English].

3. Navalna, M. I., Kostusiak, N. M., & Mezhev, O. H. (2023). Substantyvno-atrybutyvni modeli tvorennia vtorynnykh nominatsii u mediinykh tekstakh [Substantive-Attributive Formation Models of Secondary Nominations in Media Texts]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. M. Kotsiubynskoho. Serii: Filolohiia (movoznavstvo)*, 36, 9–21 [in Ukrainian].

4. Mezhev, O. H. (2023). Zvertannia v zaholovkakh suchasnykh hazetnykh tekstiv yak zasib mediavplyvu na chytatsku avdytoriiu [Appeals in Headlines of Modern Newspaper Texts as a Means of Media Influence on the Readership Audience]. *Masova komunikatsiia: istoriia, sohodennia, perspektyvy: materialy Kh Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii molodykh naukovtsiv (m. Lutsk, 19 travnia 2023 r.)*. (pp. 164–166). Lutsk: Volynskiy natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky [in Ukrainian].

5. Shulska, N. M. (2014). Syntaksychna kultura zhurnalistskoho tekstu (na prykladi politychnoho tyzhnevnyka) [Syntax Culture of Journalistic Texts (Using a Political Weekly as an Example)]. *Masova komunikatsiia: istoriia, sohodennia, perspektyvy: naukovo-praktychnyi zhurnal*, 5–6 (5), 59–65 [in Ukrainian].

6. Zinchuk, R. S., & Shulska, N. M. (2022). Redahuvannia naitypovishykh syntaksychnykh pomyluk u movi drukovanykh ZMI [Proofreading the Most Common Syntactic Errors in the Language of Print Media]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filolohiia*, 55, 28–31 [in Ukrainian].

7. Zavalniuk, I. Ya. (2011). Prosti odnoskladni rechennia u roli hazetnykh zaholovkiv: novi rysy y tendentsii [Simple One-Clause Sentences as Newspaper Headlines: New Features and Trends]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 10: Problemy hramatyky i leksykologii ukrainskoi movy*, 8, 142–147 [in Ukrainian].

8. Rusanivskiy, V. M. (Ed.). (2012). *Slovyk ukrainskoi movy u 20-t [Dictionary of the Ukrainian Language]*. (Vols. 2). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

9. Shyrovkov, V. A. (Ed.). (2017). *Slovyk ukrainskoi movy u 20-t [Dictionary of the Ukrainian Language]*. (Vols. 8). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].